

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตำบลเวียงเหนือ
อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

Factors Affecting to Rice Production According to Good Agricultural Practice by
Farmers in Wiangnue Sub - district, Wiang Chai District, Chiang Rai Province

ชลิตา บุญมาทอง (Chalita Boonmathong)¹ บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowan)²

สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม (Sineenuch Khрутmuang Sanserm)³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพการผลิตข้าว ความรู้ แหล่งความรู้ และการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 2) ความคิดเห็นและความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร และ 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร เป็นงานวิจัยแบบสำรวจ ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ปีการเพาะปลูก 2565/66 จำนวน 1,608 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน ที่ความคลาดเคลื่อน 0.07 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 182 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลาก เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร ปลูกข้าวในพื้นที่ราบลุ่ม เป็นดินเหนียว แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตรมาจากคลองชลประทานและน้ำฝน ปลูกข้าวเจ้าพันธุ์ปทุมธานี 1 และข้าวเหนียวพันธุ์น่าน 59 มีรูปแบบการปลูกโดยใช้รถดำนาแบบนั่งขับ ใช้ปุ๋ยเคมี พบโรคใบจุดสีน้ำตาลและเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล การเก็บเกี่ยวข้าวตามอายุและสังเกตสีของรวงข้าว ใช้รถเกี่ยวหวด และมากกว่าครึ่งไม่ลดความชื้น เกษตรกรมีความรู้ภาพรวมในระดับมากที่สุด เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อออนไลน์มากที่สุด เกษตรกรมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) เกษตรกรเห็นด้วยกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีภาพรวมในระดับมาก โดยเห็นด้วยมากที่สุดในประเด็นที่ช่วยลดต้นทุนการผลิตได้ เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในภาพรวมในระดับมาก โดยมีความต้องการด้านความรู้มากที่สุด 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าว มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร รายได้ในภาคการเกษตร ความต้องการส่งเสริมมีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 4) เกษตรกรมีปัญหภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาด้านการสนับสนุนมากที่สุด เกษตรกรเห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสนับสนุนมากที่สุด คือ สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวและแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ และควรมีการส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีเกี่ยวกับการผลิตข้าว สนับสนุนปัจจัยการผลิตในการลดต้นทุนการผลิต และการรวมกลุ่มจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนหรือศูนย์ข้าวชุมชน

คำสำคัญ การผลิตข้าว การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าว

¹ นักศึกษาหลักสูตรส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช chalita123chalita@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study 1) production conditions, knowledge, knowledge resources, and rice production according to good agricultural practice of farmers 2) opinions and needs for the extension of rice production according to good agricultural practice of farmers 3) factors affecting rice production according to good agricultural practice of farmers and 4) problems and suggestions regarding rice production according to good agricultural practice of farmers. This research is survey research. The population of this study was 1,608 rice farmers in Wiangnue sub-district, Wiang Chai district, Chiang Rai province in the production area of 2022/23. The sample size of 182 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.07 and simple random sampling through lotto picking. Data were collected by conducting interview and were analyzed by using statistics such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, ranking, and multiple regression analysis. The results of the research revealed that 1) regarding the rice production conditions of farmers, they grew the rice in the lowland area with clay soil. The water resources for agricultural purpose came from irrigation canals and rainfall. They grew Pathum Thani 1 rice and Nan 59 sticky rice. The rice seedlings transplant was done by using the transplanter, applied chemical fertilizer, found brown leaf spot disease and brown planthopper, harvested the rice by the age and observed the color of the ear of rice, used the harvester, and more than of them did not reduce the humidity. Farmers had knowledge, overall, at the highest level. They received the knowledge from online media at the highest level and practiced on rice production according to good agricultural practice, overall, at the moderate level. 2) Farmers had the opinions about rice production according to good agricultural practice, overall, at the high level. They needed the extension regarding rice production according to good agricultural practice, overall, at the high level with the most wanted aspect on knowledge. 3) Factors affecting rice production according to Good Agricultural Practice impacting at statistically significant level of 0.01 problems regarding rice production according to Good Agricultural Practice of farmers and such as number of labor in the agricultural sector, income from the agricultural factor and the needs for the extension of rice production according to Good Agricultural Practice of farmers were at statistically significant level of 0.05 4) Farmers faced with the problems, overall, at the moderate level with the most problematic issue on the support. They expressed their opinions toward the suggestions, overall, at the highest level on support rice seeds and seed production sources. and should transfer the knowledge and technology relating to the rice production. Supporting production factors to helped to decrease production cost. and establishment of community pest management centers or community rice centers.

Keywords: Rice production, Good agricultural practice, Factor affecting rice production

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

บทนำ

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย เป็นสินค้าเกษตรส่งออกหลักของประเทศครอบคลุมพื้นที่เพาะปลูกมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.7 ของพื้นที่เกษตรทั้งหมดของประเทศ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564) ไทยเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกข้าวที่สำคัญของโลก โดยปี พ.ศ. 2564/65 ไทยมีผลผลิตข้าวสูงเป็นอันดับ 6 ของโลก รองจากจีน อินเดีย บังกลาเทศ อินโดนีเซีย และเวียดนาม และเป็นผู้ส่งออกข้าวอันดับ 2 ของโลก รองจากอินเดีย และยังมีคู่แข่งอื่นๆ อาทิ เวียดนาม จีน เป็นต้น ซึ่งการส่งออกข้าวไปยังต่างประเทศยังมีอัตราการแข่งขันสูง การใช้มาตรการกีดกันทางค้าโดยกำหนดภาษีนำเข้าในด้านของคู่แข่งทางการ ส่งผลให้เกษตรกรไทยจำเป็นต้องปรับตัวพัฒนาคุณภาพผลผลิตข้าวให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของผู้ประกอบการและผู้บริโภค เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน มีอำนาจต่อราคาผลผลิต มีรายได้ที่เพิ่มขึ้นและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

อำเภอเวียงชัยมีลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการทำการเกษตร โดยมีพื้นที่ปลูกข้าว 74,487 ไร่ ตำบลเวียงเหนือมีพื้นที่ปลูกข้าวมากที่สุด 19,373 ไร่ รองลงมาคือตำบลนางาม ตำบลดอนศิลา ตำบลเวียงชัย และตำบลเมืองชุม มีพื้นที่ปลูกข้าว 16,072 ไร่ 14,719 ไร่ 12,577 ไร่ และ 11,744 ไร่ ตามลำดับ อย่างไรก็ตามเกษตรกรยังประสบปัญหาด้านทุนการผลิตสูง เช่น ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่าสารป้องกันกำจัดวัชพืช เป็นต้น เกิดการระบาดของโรคและแมลงศัตรูข้าว ขาดความรู้ในด้านเทคโนโลยีการผลิต ขาดอำนาจต่อราคาผลผลิต และขาดองค์ความรู้ด้านการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทำให้ผลผลิตไม่มีคุณภาพ การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ ปลอดภัย ได้มาตรฐาน ตรงตามความต้องการของตลาด ลดเงื่อนไขการกีดกันทางการค้า ปลอดภัย เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แต่เนื่องจากเกษตรกรตำบลเวียงเหนือยังมีการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีค่อนข้างน้อย การส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จะสามารถยกระดับการผลิตข้าวให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน ลดต้นทุนการผลิต แก้ไขปัญหาในด้านการผลิตข้าว เกษตรกรมีความรู้เพิ่มขึ้น ตลอดจนเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลผลิตในตลาด

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและปรับปรุงงานด้านการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ยกระดับการผลิตข้าวให้มีมาตรฐาน และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันด้านการส่งออกข้าวของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการผลิตข้าว ความรู้ แหล่งความรู้ และการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาปัญหาและความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิด

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

- เพศ - อายุ
- ระดับการศึกษา - จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

1.2 สภาพพื้นฐานทางสังคม

- ประสบการณ์ด้านการเกษตร
- ตำแหน่งทางสังคม
- การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร

1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ

- จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร
- รายได้ในภาคการเกษตร
- รายได้นอกภาคการเกษตร
- หนี้สินนอกภาคการเกษตร

2. ระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

3. ระดับแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

- สื่อบุคคล - สื่อมวลชน
- สื่อกลุ่ม - สื่อออนไลน์

4. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

5. ระดับความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

- ด้านวิธีการส่งเสริม - ด้านความรู้
- ด้านการสนับสนุน

6. ระดับปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

- ด้านวิธีการส่งเสริม - ด้านความรู้
- ด้านการสนับสนุน

การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

1. แหล่งน้ำ
2. พื้นที่ปลูก
3. การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว
6. การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต
7. การบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

สมมติฐานของการวิจัย

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สภาพพื้นฐานทางสังคม ได้แก่ ประสบการณ์ด้านการเกษตร ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร สภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร รายได้ในภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตรหนี้สินนอกภาคการเกษตร ระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ระดับแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ระดับความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ระดับปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร มีอย่างน้อย 1 ปัจจัย ที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ประชากรที่ศึกษาคือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ปีการเพาะปลูก 2565/66 จำนวน 1,608 ราย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของสูตรทาร์โยยามาเน่ ที่ความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้จำนวน 182 ราย ทำการสุ่มแบบง่ายโดยวิธีจับสลาก เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์ ทดสอบค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ (IOC) เท่ากับ 0.97 และทำการทดสอบเพื่อหาค่าความเที่ยง (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach) มีค่าระหว่าง 0.918 – 0.947 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย

1. สภาพการผลิตข้าว ความรู้ แหล่งความรู้ และการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

1.1 สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่า มีลักษณะพื้นที่ปลูกเป็นที่ราบลุ่ม ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นดินเหนียว มีแหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตรจากคลองชลประทานและน้ำฝน รองลงมาคือใช้น้ำจากแม่น้ำ/คลองสาธารณะ เกษตรกรมากกว่าครึ่งปลูกข้าวเจ้าปทุมธานี 1 และข้าวเหนียวนา 59 ส่วนใหญ่มีรูปแบบการปลูกใช้รถดำนาแบบนั่งขับ มีการใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 และปุ๋ยเคมีสูตร 46-0-0 ส่วนใหญ่พบการระบาดของโรคใบจุดสีน้ำตาล และเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เกษตรกรส่วนใหญ่มีการเก็บเกี่ยวตามอายุข้าวและสังเกตจากสีของรวงข้าว เก็บเกี่ยวข้าวใช้รถเกี่ยวนา และเกษตรกรมากกว่าครึ่งไม่ลดความชื้น

1.2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีความรู้ในภาพรวมในระดับมากที่สุด คำถามที่ตอบถูกมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ แหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตรไม่มีการปนเปื้อน จากวัตถุอันตรายไม่อยู่ใกล้แหล่งทิ้งขยะ โรงงานอุตสาหกรรม โรงพยาบาล และคอกปศุสัตว์ ควรตรวจสอบคุณภาพน้ำก่อนทำกิจกรรมทางการเกษตร อย่างน้อยปี ละ 1 ครั้ง และเลือกพื้นที่ปลูกที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในข้าว ส่วนคำถามที่เกษตรกรตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เมื่อมีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรไม่จำเป็นต้องบันทึกข้อมูลเพราะมีการใช้ในปริมาณตามคำแนะนำที่ระบุในฉลากแล้ว (เฉลย: เมื่อมีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรจำเป็นต้องบันทึก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

ข้อมูลการใช้ในปริมาณตามคำแนะนำที่ระบุในฉลาก) การจัดทำข้อมูลแปลงนาควรมีประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 1 ปี (เฉลี่ย: การจัดทำข้อมูลแปลงนาควรมีประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี) และการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูลควรมีการบันทึกและเก็บข้อมูลทุกฤดูกาลผลิตและเก็บไว้อย่างน้อย 1 ปี (เฉลี่ย: การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูลควรมีการบันทึกและเก็บข้อมูลทุกฤดูกาลผลิต และเก็บไว้อย่างน้อย 2 ปี)

1.3 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.01 เมื่อพิจารณาแหล่งความรู้แต่ละประเภท พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อออนไลน์มากกว่าสื่ออื่นๆ รองลงมาคือ สื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อกลุ่ม ตามลำดับ

1.4 การปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติภาพรวมในระดับปานกลาง โดยมีการปฏิบัติเฉลี่ย 8.26 จากทั้งหมด 15 ข้อ ข้อประเด็นที่ปฏิบัติมากที่สุดจำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ วัตถุประสงค์ของการเกษตรที่ยังคงเหลืออยู่ในภาชนะบรรจุซึ่งใช้ไม่หมดในคราวเดียวให้ปิดให้สนิทและเก็บในสถานที่เก็บวัตถุดิบทางการเกษตร มีการจัดการที่ดีในการใช้ปุ๋ยและสารปรับปรุงดินที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และใช้วัสดุรองพื้นในบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้วเพื่อป้องกันการปนเปื้อน

ตารางที่ 1 การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n = 182

ข้อ	ประเด็น	ผู้ปฏิบัติ		อันดับ
		จำนวน	ร้อยละ	
1	น้ำที่ใช้ในการผลิต มาจากแหล่งน้ำที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลผลิต	79	43.4	9
2	เก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้งในระยะเริ่มจัดระบบการผลิต และในช่วงเวลาที่มีสภาพแวดล้อมเสี่ยงต่อการปนเปื้อน	10	5.5	14
3	ในกรณีจำเป็นต้องใช้พื้นที่ปลูกที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน ต้องมีข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่า มีวิธีการบำบัดที่ลดการปนเปื้อนสู่ระดับที่ปลอดภัยได้	7	3.8	15
4	การวางแผนแปลงต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อความปลอดภัยอาหาร สิ่งแวดล้อม คุณภาพผลผลิต และสุขภาพ ความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน	96	52.7	8
5	มีเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุดิบทางการเกษตรที่ใช้ได้หรือห้ามใช้ในประเทศและประเทศคู่ค้ามาเก็บไว้	31	17.0	13
6	วัตถุดิบทางการเกษตรที่ยังคงเหลืออยู่ในภาชนะบรรจุซึ่งใช้ไม่หมดในคราวเดียวให้ปิดให้สนิทและเก็บในสถานที่เก็บวัตถุดิบทางการเกษตร	182	100.0	1
7	เมล็ดพันธุ์มาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ ตรงตามพันธุ์ ตามความต้องการของตลาด สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาและประวัติของส่วนขยายพันธุ์ได้	151	83.0	4

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	ผู้ปฏิบัติ		อันดับ
		จำนวน	ร้อยละ	
8	มีการจัดการที่ดีในการใช้ปุ๋ยและสารปรับปรุงดินที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการ เกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	182	100.0	1
9	เก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีอายุเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม โดยผลผลิตมีคุณภาพ ตามความ ต้องการของตลาด หรือตามข้อกำหนดของคู่ค้า	120	65.9	7
10	แยกภาชนะบรรจุของเสียและวัตถุอันตรายทางการเกษตรอย่างชัดเจน จาก ภาชนะบรรจุในการเก็บเกี่ยวและการขนย้าย เพื่อป้องกันการปนเปื้อน	136	74.7	5
11	ใช้วัสดุรองพื้นในบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อป้องกันการปนเปื้อน	182	100.0	1
12	ไม่ใช้พาหนะที่ขนย้ายหรือขนส่งวัตถุอันตรายทางการเกษตร หรือปุ๋ย หรือสาร ปรับปรุงบำรุงดิน ในการขนย้ายหรือขนส่งผลผลิต	130	71.4	6
13	มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลที่เพียงพอและอยู่ในสภาพ พร้อมใช้งาน	78	42.9	10
14	ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องได้รับการตรวจสอบสุขภาพ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	77	42.3	11
15	มีบันทึกข้อมูล ทั้งในเรื่องของแหล่งที่มาของส่วนผสมพันธุ์ พันธุ์พืช จำนวน วัน ปลูก การดูแลรักษา วิธีการให้น้ำ ให้ปุ๋ย การใช้สารเคมี การเก็บเกี่ยว การขนส่ง รวมถึงข้อมูลการจำหน่ายผลผลิต	42	23.1	12

2. ความคิดเห็นและความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นภาพรวมในระดับมากโดยมีความคิดเห็นเฉลี่ย 3.93 เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีประเด็นที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทำให้เกษตรกร ลดต้นทุนการผลิตได้ รองลงมาคือ ทำให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องการเก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตรป้องกันการปนเปื้อนของ ผลผลิต ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพปลอดภัยปราศจากการปนเปื้อนสารเคมี เชื้อโรค และศัตรูพืช ทำให้เกษตรกรมีความปลอดภัย มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงขึ้น ทำให้เกษตรกรสามารถป้องกันกำจัดโรคและศัตรูพืชอย่างถูกวิธี

2.2 ความต้องการเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความต้องการภาพรวมในระดับมากโดยมีความต้องการเฉลี่ย 3.56 เมื่อพิจารณาต้องการเกี่ยวกับการผลิตข้าวตาม การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแต่ละประเด็นหลักแล้ว พบว่า ระดับความต้องการเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความต้องการด้านความรู้ ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริม และความต้องการด้านการสนับสนุน ตามลำดับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุความสัมพันธ์ของตัวแปรกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (Y)

n = 182

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b)	t	Sig.
ค่าคงที่	13.144	4.386	0.000
X ₁ = เพศ (ชาย = 0, หญิง = 1)	0.198	0.721	0.472
X ₂ = อายุ (ปี)	0.014	0.417	0.677
X ₃ = ระดับการศึกษา (ไม่ได้รับการศึกษา = 0, ประถมศึกษา = 1, มัธยมศึกษาตอนต้น = 2, มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า = 3, อนุปริญญาหรือเทียบเท่า = 4, ปริญญาตรี = 5, สูงกว่าปริญญาตรี = 6)	0.139	1.029	0.305
X ₄ = จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)	-0.255	-1.719	0.088
X ₅ = ประสบการณ์ด้านการเกษตร (ปี)	0.024	0.623	0.534
X ₆ = ตำแหน่งทางสังคม (ไม่มี = 0, มี = 1)	0.191	0.551	0.583
X ₇ = การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร (ไม่เป็น = 0, เป็น = 1)	-0.248	-0.737	0.462
X ₈ = จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร (คน)	0.728	2.223*	0.028
X ₉ = รายได้ในภาคการเกษตร (บาท)	-3.587E-06	-2.042*	0.043
X ₁₀ = รายได้นอกภาคการเกษตร (บาท)	9.052E-07	0.752	0.453
X ₁₁ = หนี้สินนอกภาคการเกษตร (บาท)	-1.821E-06	-0.871	0.385
X ₁₂ = ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ข้อ)	0.250	0.794	0.428
X ₁₃ = ระดับแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร	-0.566	-1.111	0.268
X ₁₄ = ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร	0.151	0.636	0.526
X ₁₅ = ระดับความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร	-0.752	-2.572*	0.011
X ₁₆ = ระดับปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร	-1.217	-3.626**	0.000
R ² = 0.247 SEE = 1.745 F = 3.374 Sig. of F = 0.000			

จากการวิเคราะห์พบว่า มี 1 ตัวแปรที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และพบว่า มี 3 ตัวแปรที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร รายได้ในภาคการเกษตร และระดับความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สรุปเป็นสมการทำนายได้ ดังนี้

$$Y = 13.144 + 0.728X_8 - 3.587E-06X_9 - 0.752X_{15} - 1.217X_{16}$$

จากสมการทำนายสามารถอธิบายได้ดังนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร มีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือ เมื่อจำนวน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

แรงงานในภาคการเกษตรเพิ่มขึ้น การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น รายได้ในภาคการเกษตรมีผลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือ เมื่อเกษตรกรมีรายได้ในภาคการเกษตรลดลง การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ระดับความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีผลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือ เมื่อเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีลดลง การผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น และปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีผลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั่นคือ เมื่อเกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพิ่มมากขึ้น การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มลดลง

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีระดับปัญหาภาพรวมในระดับปานกลางโดยเฉลี่ย 3.23 แต่เมื่อพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแต่ละประเด็นหลักแล้ว พบว่า ระดับปัญหาเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัญหาด้านการสนับสนุน ปัญหาด้านความรู้ และปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม ตามลำดับ

4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะภาพรวมในระดับมากที่สุด โดยมีข้อเสนอแนะเฉลี่ย 4.28 เมื่อพิจารณาระดับของข้อเสนอแนะแต่ละประเด็นหลักแล้ว พบว่า ระดับของข้อเสนอแนะเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุน ด้านความรู้ และข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม ตามลำดับ

จากผลการวิจัย นำไปสู่แนวทางการส่งเสริมการเกษตร คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สนับสนุนปัจจัยการผลิตในการลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร เช่น แหล่งจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรในการทุนแรง ผลักดันแรงงานรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคการเกษตรให้เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนหรือศูนย์ข้าวชุมชน

การอภิปรายผล

1. สภาพการผลิตข้าว ความรู้ แหล่งความรู้ และการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

1.1 สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่า ลักษณะพื้นที่ปลูกข้าวเป็นที่ราบลุ่ม ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นดินเหนียว แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตรมาจากคลองชลประทานและน้ำฝน อาจจะเพราะพื้นที่การเกษตรอยู่ในเขตชลประทานทำให้มีปริมาณน้ำเพียงพอต่อการเพาะปลูกข้าว สอดคล้องกับกนิษฐา กรวยทอง (2563, น.78) ศึกษาการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในตำบลพะเนา อำเภอมะนังนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า พื้นที่ปลูกเป็นที่ราบลุ่ม ลักษณะดินที่ปลูกเป็นดินเหนียว ใช้น้ำจากคลองชลประทานในการเพาะปลูก เกษตรกรมากกว่าครึ่งปลูกข้าวเจ้าปทุมธานี 1 และข้าวเหนียวนาน 59 อาจเป็นเพราะข้าวปทุมธานี 1 และนาน 59 เมื่อเกษตรกรนำมาปลูกมีความเหมาะสมกับพื้นที่ ให้ปริมาณผลผลิตสูง ด้านทานโรคและแมลง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสุนันทา ณ มา (2561, น.78) ศึกษาความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอบางบาล

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

ดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 93.1 ปลูกข้าวเจ้าพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ส่วนใหญ่มีรูปแบบการปลูกใช้รดดำนาแบบนั้งซับ เนื่องจากมีการบริหารจัดการแปลงที่ง่ายกว่า ปริมาณการใช้เมล็ดพันธุ์ต่อไร่ลดลง มีการใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 และปุ๋ยเคมีสูตร 46-0-0 สอดคล้องกับธงชัย เสือสนาม (2554, น.118) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า เกษตรกรทั้งหมดใช้ปุ๋ยเคมีในการผลิตข้าว เกษตรกรมีการเก็บเกี่ยวตามอายุข้าวและสังเกตจากสีของรวงข้าว เก็บเกี่ยวข้าวใช้รถเกี่ยววนวด สอดคล้องกับสุนันทา ณ มา (2561, น.78) พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งใช้รถเกี่ยววนวด และไม่ลดความชื้น อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรเก็บเกี่ยวข้าวโดยใช้รถเกี่ยววนวด ทำให้เกษตรกรขายข้าวเปลือกสดให้โรงสีทันที ดังนั้นกระบวนการลดความชื้นจึงอยู่ที่โรงสี แต่เกษตรกรบางส่วนที่เก็บไว้ทำเมล็ดพันธุ์หรือแปรรูปผลผลิต ยังคงตากข้าวในลานตากลดความชื้นเอง ส่วนใหญ่พบการระบาดของโรคใบจุดสีน้ำตาล และเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล จึงควรมีการส่งเสริมการป้องกันกำจัดศัตรูพืช แบบผสมผสาน เพื่อให้เกษตรกรมีองค์ความรู้ในการป้องกันและกำจัดแมลงและสัตว์ศัตรูพืชอย่างเหมาะสม

1.2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความรู้ในภาพรวมในระดับมากที่สุดโดย คำถามที่ตอบถูกมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ แหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตร ไม่มีการปนเปื้อนจากวัตถุอันตรายไม่อยู่ใกล้แหล่งทิ้งขยะ โรงงานอุตสาหกรรม โรงพยาบาล และคอกปศุสัตว์ ควรตรวจสอบคุณภาพน้ำก่อนทำกิจกรรมทางการเกษตร อย่างน้อยปี ละ 1 ครั้ง และเลือกพื้นที่ปลูกที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในข้าว อาจจะเป็นเพราะพื้นที่การเกษตรของตำบลเวียงเหนืออยู่ในเขตชลประทาน ทำให้เกษตรกรผู้ใช้น้ำได้รับความรู้จากหน่วยงานที่กำกับดูแลเรื่องน้ำ อีกทั้งยังมีการบำรุงรักษาเส้นทางน้ำอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งไม่สอดคล้องกับกนิษฐา กรวยทอง (2563, น.83) เกษตรกรมีความรู้ในประเด็น การตรวจสอบสภาพเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร ก่อนการนำออกไปใช้งาน การให้ปุ๋ยตามระยะการเติบโตของข้าวอย่างเหมาะสม และการป้องกันโรค/แมลง ตามระยะการเติบโตของพืชปลูกได้อย่างเหมาะสม

1.3 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแหล่งความรู้แต่ละประเภท พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อออนไลน์มากกว่าสื่ออื่นๆ รองลงมาคือ สื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อกลุ่ม ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับอภิภู พัฒนยินดี (2562, น.95) ศึกษาการยอมรับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า เกษตรกรได้รับแหล่งความรู้จากสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน สื่อออนไลน์ ตามลำดับ อาจจะเป็นเพราะในปัจจุบันเกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้จากสื่อออนไลน์ได้ง่าย รวดเร็ว สะดวก และช่วยให้เกษตรกรสามารถเรียนรู้ได้เพิ่มมากขึ้น

1.4 การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติภาพรวมในระดับปานกลาง โดยมีการปฏิบัติเฉลี่ย 8.26 ข้อ จากข้อปฏิบัติทั้งหมด 15 ข้อ ประเด็นที่ปฏิบัติมากที่สุด จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ยังคงเหลืออยู่ในภาชนะบรรจุซึ่งใช้ไม่หมดในคราวเดียวให้ปิดให้สนิทและเก็บในสถานที่เก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตร มีการจัดการที่ดีในการใช้ปุ๋ยและสารปรับปรุงดินที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และใช้วัสดุรองพื้นในบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อป้องกันการปนเปื้อน สอดคล้องกับอภิภู พัฒนยินดี (2562, น.96) พบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติในข้อสถานที่เก็บรักษารวมถูกลักษณะสะอาด ป้องกันการปน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

เป็นอนาที่สุด อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรทราบถึงข้อเสียหากไม่ปิดสารเคมีที่ใช้ไม่หมดให้สนิท และเก็บในสถานที่เก็บวัตถุอันตราย สารเคมีอาจจะเกิดการปนเปื้อนกับสิ่งของเครื่องใช้อื่น ๆ หรือเกษตรกรต้องเสียเงินซื้อสารเคมีชนิดนั้นเพิ่มอีก เช่นเดียวกับการใช้วัสดุรองผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้วเพื่อป้องกันการปนเปื้อน

2. ความคิดเห็นและความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีประเด็นที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทำให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิตได้ อาจจะเป็นเพราะเมื่อเกษตรกรปฏิบัติตามข้อกำหนดทั้ง 7 ด้าน เกษตรกรจะมีความรู้เพิ่มขึ้น มีการผลิตอย่างเหมาะสม สามารถลดค่าใช้จ่ายที่เกินความจำเป็นลงได้ รองลงมาคือ ทำให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องการเก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตรป้องกันการปนเปื้อนของผลผลิต ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพปลอดภัยปราศจากการปนเปื้อนสารเคมี เชื้อโรค และศัตรูพืช และทำให้เกษตรกรมีความปลอดภัย มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงขึ้น สอดคล้องกับสุวิทย์ เฟื่องแก้ว (2562, น.111) ศึกษาการพัฒนาคุณภาพข้าวสู่มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรในจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการผลิตข้าวตามมาตรฐาน GAP ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีประโยชน์ต่อสุขภาพ และการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทำให้เกษตรกรสามารถป้องกันกำจัดโรคและศัตรูพืชอย่างถูกวิธี

2.2 ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความต้องการภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณาความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแต่ละประเด็นหลักแล้ว พบว่า ระดับความต้องการเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความต้องการด้านความรู้ ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริม และความต้องการด้านการสนับสนุน ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดแต่ละประเด็นดังนี้

1) ความต้องการด้านความรู้ ภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการด้านความรู้ในระดับมาก โดยแยกความต้องการย่อยอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ต้องการความรู้เรื่องการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร และต้องการความรู้เรื่องการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรมีการใช้วัตถุอันตรายไม่ตรงกับโรคและแมลงศัตรูพืช ทำให้ไม่สามารถควบคุมโรคและแมลงศัตรูพืชได้ผลผลิตเกิดความเสียหาย เกษตรกรยังบันทึกข้อมูลไม่ละเอียดและไม่สม่ำเสมอ สอดคล้องกับกนิษฐา กรวยทอง (2563, น.79) พบว่า เกษตรกรมีระดับของความต้องการอยู่ในระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่ แหล่งน้ำ การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร พื้นที่ปลูก การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว

2) ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริม ภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมในระดับมาก โดยแยกความต้องการย่อยอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ต้องการแปลงเรียนรู้การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และต้องการการฝึกอบรมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรต้องการเรียนรู้จากแปลงเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับเจ้าหน้าที่หรือเกษตรกรต้นแบบ สอดคล้องกับสุวิทย์ เฟื่องแก้ว (2562, น.111) พบว่า ความต้องการของเกษตรกรด้านวิธีส่งเสริม มีความต้องการในระดับมากที่สุด มี 4 ประเด็น ได้แก่ การทัศนศึกษา การจัดทำแปลงสาธิต การอบรมและการสาธิต และการประชุมกลุ่มย่อย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

3) ความต้องการด้านการสนับสนุน ภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการด้านการสนับสนุน ในระดับปานกลาง โดยแยกความต้องการย่อยอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ ต้องการเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ต้องการสารชีวภัณฑ์ ต้องการเครื่องจักรกลการเกษตรรุ่นใหม่ และต้องการให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรให้ความสำคัญกับการลดต้นทุนการผลิตและการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สอดคล้องกับสุนันทา ณ มา (2561, น.79) พบว่า เกษตรกรต้องการสนับสนุนมากที่สุดทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ ต้องการเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ต้องการแหล่งน้ำ ต้องการให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ ต้องการเครื่องทุ่นแรง และต้องการสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลง ตามลำดับ

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

จากปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตัวแปรอิสระ 16 ตัวแปร มีตัวแปรอิสระ 12 ตัวแปร ไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่ามี 1 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร และพบว่ามี 3 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร รายได้ในภาคการเกษตร และความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อภิปรายได้ดังนี้

1) ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีผลเชิงลบ เมื่อเกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพิ่มขึ้น การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มลดลง อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรมีต้นทุนการผลิตสูง ขาดการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ขาดความรู้ความเข้าใจการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ส่งผลให้การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มลดลง สอดคล้องกับปรมัตถ์ ไสสอาด (2562, น.104) พบว่า ต้นทุนการผลิตเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการผลิตข้าวสังข์หยด มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2) จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีผลเชิงบวก เมื่อจำนวนแรงงานในภาคการเกษตรเพิ่มขึ้น การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อาจจะเป็นเพราะหากเกษตรกรมีแรงงานในภาคการเกษตรเพิ่มมากขึ้น ช่วยให้เกษตรกรมีโอกาสหาความรู้เพิ่มมากขึ้น ช่วยสนับสนุนงบประมาณวัสดุอุปกรณ์เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพิ่มขึ้นด้วย สอดคล้องกับปรมัตถ์ ไสสอาด (2562 น.104) พบว่า จำนวนแรงงานในครัวเรือนเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทิศทางเดียวกันกับการผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกร

3) รายได้ในภาคการเกษตร มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีผลเชิงลบ เมื่อเกษตรกรมีรายได้ในภาคการเกษตรลดลง การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น รายได้ในภาคการเกษตรลดลง อาจจะมาจกต้นทุนการผลิตของเกษตรกรเพิ่มขึ้น ทำให้เกษตรกรต้องเลือกวิธีปฏิบัติให้เหมาะสม ส่งผลให้การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพิ่มขึ้นด้วย สอดคล้องกับปรมัตถ์ ไสสอาด (2562 น.104) พบว่า รายได้สุทธิจากการผลิตเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในทิศทางเดียวกันกับการผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกร

4) ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีผลเชิงลบ เมื่อเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพิ่มมากขึ้น การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มลดลง หากเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมเพิ่มขึ้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

อาจจะหมายถึงเกษตรกรยังขาดองค์ความรู้ที่เหมาะสม ขาดการสนับสนุนที่เหมาะสม หรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมใช้วิธีการส่งเสริมที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีลดลง สอดคล้องกับประภาพรณ เหลาวิระกุล (2554, น. 90) พบว่า ความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เพิ่มขึ้น ทำให้โอกาสที่เกษตรกรจะผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น ร้อยละ 37

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีระดับปัญหาภาพรวมในระดับปานกลาง เรียงระดับปัญหาจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัญหาด้านการสนับสนุน ปัญหาด้านความรู้ และปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม ตามลำดับ อภิปรายได้ดังนี้

1) ปัญหาด้านการสนับสนุน ภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านการสนับสนุนในระดับมาก โดยแยกปัญหาย่อยอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีสารชีวภัณฑ์ ไม่มีเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี และไม่มีเมล็ดปอเทืองในการปรับปรุงบำรุงดิน อาจจะเป็นเพราะจากเดิมที่เกษตรกรเคยใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชอยู่ตลอด การซื้อเมล็ดพันธุ์จากแหล่งจำหน่ายที่ไม่ได้มาตรฐาน และการทำนาติดต่อกันทำให้ดินเริ่มเสื่อมโทรม เป็นปัญหาทำให้ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับสุนันทา ฅ มา (2561, น.80) พบว่า ปัญหาด้านการต้องการสนับสนุน เกษตรกรมีปัญหา ด้านปัจจัยการผลิตในระดับมาก โดยอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ไม่มีแหล่งน้ำในการผลิต ไม่มีเครื่องทุ่นแรง ไม่มีเมล็ดปอเทือง เมล็ดพืชตระกูลถั่ว ในการปรับปรุงบำรุงดิน และไม่มีสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรค และแมลง

2) ปัญหาด้านความรู้ ภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านความรู้ในระดับปานกลาง โดยแยกปัญหาย่อยอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีความรู้เรื่องการป้องกันโรคและแมลง ไม่มีความรู้ในการบันทึกเอกสาร ไม่มีความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่างน้ำและการตรวจสอบคุณภาพน้ำ และไม่มีความรู้เรื่องการใช้วัตถุดิบทรายตามหลักวิชาการ อาจจะเป็น เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาจากการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช ใช้วิธีป้องกันกำจัดที่ไม่เหมาะสม สอดคล้องกับกนิษฐา กรวยทอง (2563, น.80) พบว่า เกษตรกรมีระดับของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิต การจัดเก็บเอกสาร การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัย ตามลำดับ

3) ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม ภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมในระดับปานกลาง โดยแยกปัญหาย่อยอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ ไม่เคยฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ไม่เคยไปศึกษาดูงานการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เจ้าหน้าที่ไม่ได้ลงพื้นที่ในการแนะนำให้ความรู้เรื่องการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และไม่เคยอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ในการให้ความรู้ อาจจะเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ใช้วิธีการส่งเสริมให้ความรู้ยังไม่เหมาะสมกับเกษตรกรในพื้นที่ สอดคล้องกับสุนันทา ฅ มา (2561, น.80) พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการสื่อสารรายบุคคลในระดับปานกลาง คือ เจ้าหน้าที่ไม่ลงพื้นที่เข้าไปแนะนำให้ความรู้เรื่องการผลิตข้าวระบบ GAP ปัญหาด้านการสื่อสารแบบกลุ่มในระดับปานกลาง คือ มีการฝึกอบรมน้อยเกินไปหรือไม่เคยไปอบรม และ ปัญหาด้านการสื่อสารแบบกลุ่มในระดับปานกลาง คือ ไม่เคยอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ในการให้ความรู้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะภาพรวมในระดับมากที่สุด ระดับของข้อเสนอแนะเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุน ด้านความรู้ และข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม ตามลำดับ

1) ข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุน ภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุนในระดับมากที่สุด โดยแยกประเด็นข้อเสนอแนะย่อยที่เกษตรกรเห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวและแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี สนับสนุนให้เกษตรกรปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้เมล็ดปอเทือง เมล็ดพืชตระกูลถั่ว และสนับสนุนสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลง อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรให้ความสำคัญกับการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพ

2) ข้อเสนอแนะด้านความรู้ ภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะด้านความรู้ในระดับมากที่สุด โดยแยกประเด็นข้อเสนอแนะย่อยที่เกษตรกรเห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการป้องกันโรคและแมลง เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการบันทึกเอกสาร เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรอย่างถูกวิธีและปลอดภัย และเจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการใช้วัตถุอันตรายตามหลักวิชาการ อาจจะเป็นเพราะว่า เกษตรกรต้องการพัฒนาความรู้เดิมที่มีอยู่ โดยแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทั้ง 7 ด้าน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติอย่างถูกวิธี

3) ข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม ภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริมในระดับ โดยแยกประเด็นข้อเสนอแนะย่อยที่เกษตรกรเห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 2 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่จัดอบรมความรู้การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ และจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อาจจะเป็นเพราะว่า เกษตรกรต้องการศึกษา เรียนรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากแปลงเรียนรู้ต้นแบบหรือแปลงที่ผ่านการรับรองมาตรฐานของเกษตรกรต้นแบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1) จากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร นั่นคือ เมื่อเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพิ่มมากขึ้น การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มลดลง โดยเกษตรกรมีความต้องการด้านความรู้มากกว่าด้านอื่นๆ เช่น ต้องการความรู้เรื่องการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ต้องการความรู้เรื่องการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล รองลงมาคือด้านวิธีการส่งเสริม เช่น ต้องการแปลงเรียนรู้ และการฝึกอบรมเกี่ยวกับ GAP ดังนั้น เกษตรกรควรศึกษาความรู้เกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตร นำไปใช้ตามคำแนะนำหรือตามฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร ใช้สารเคมีให้เหมาะสมกับโรคและแมลงศัตรูพืชอย่างถูกวิธี และทำปฏิทินการผลิตข้าวในแต่ละรอบ มีการจดบันทึกรายละเอียดขั้นตอนต่าง ๆ พร้อมทั้งรายรับ-รายจ่าย เพื่อให้ทราบว่ามีค่าใช้จ่ายมากน้อยเพียงใด โดยเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

สามารถเรียนรู้ได้จากแปลงของเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานในพื้นที่ใกล้เคียง หรือเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับ GAP จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับศักยภาพ ตรงตามความต้องการของเกษตรกร

2) จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี นั่นคือ เมื่อเกษตรกรมีปัญหาในการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพิ่มมากขึ้น การผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มลดลง โดยเกษตรกรมีปัญหาในด้านการสนับสนุนมากกว่าด้านอื่น ๆ เช่น ไม่มีสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลง ไม่มีเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี รองลงมาคือปัญหาด้านความรู้ เช่น ไม่มีความรู้เรื่องการป้องกันโรคและแมลง ดังนั้น เกษตรกรควรศึกษาความรู้เรื่องโรคและแมลงศัตรูพืชที่สำคัญในพื้นที่สังเกตแปลงนาของตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกษตรกรป้องกันกำจัดโรคและแมลงอย่างเหมาะสม และเกษตรกรควรซื้อเมล็ดพันธุ์จากแหล่งจำหน่ายที่มีความน่าเชื่อถือ สามารถตรวจแหล่งที่มาที่ได้ ผ่านการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานวิชาการ

1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่

1) จากผลการวิจัยพบว่า จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการส่งเสริมแรงงานรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคการเกษตร พัฒนาทักษะด้านการเกษตรโดยการเพิ่มความรู้ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสม พัฒนาความเป็นอยู่ของแรงงานให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างความภาคภูมิใจในการทำงานด้านการเกษตร

2) จากผลการวิจัยพบว่า รายได้ในภาคการเกษตร มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี นั่นคือ เมื่อเกษตรกรมีรายได้ในภาคการเกษตรลดลง การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรส่งเสริมให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิตข้าว ส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี นำเทคโนโลยีสมัยใหม่และงานวิจัยมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สนับสนุนให้เกษตรกรเข้าถึงปัจจัยการผลิตอย่างทั่วถึง

3) จากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรจัดอบรมให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับผลิตข้าวตาม GAP และจัดทำแปลงเรียนรู้การผลิตข้าวตาม GAP เปรียบเทียบกับแปลงที่ไม่ได้ปฏิบัติตาม GAP เพื่อให้เกษตรกรสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างได้อย่างชัดเจน และประชาสัมพันธ์องค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น ไลน์ สื่อมวลชน เช่น วิทยุกระจายเสียง/เสียงตามสาย เป็นต้น

4) จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรสร้างการรับรู้เรื่องการใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัด โรคและแมลงศัตรูพืช เช่น ประชาสัมพันธ์ประโยชน์ของสารชีวภัณฑ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น จัดอบรมให้ความรู้เรื่องสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลง ควรผลิตสารชีวภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของเกษตรกร และส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์จากแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือ ประชาสัมพันธ์ช่องทางการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องให้เกษตรกรทราบเพิ่มขึ้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) จากผลการวิจัยพบว่า จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการเกษตร พัฒนาทักษะและความเชี่ยวชาญ สนับสนุนเครื่องจักรกลการเกษตร และทุนทรัพย์ เพื่อยกระดับให้เป็นแรงงานที่มีคุณภาพ

2) จากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการบูรณาการร่วมกัน ด้านวิชาการในการถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีใหม่ ๆ การจัดทำแปลงเรียนรู้ให้เกษตรกรได้เข้ามาศึกษาจริง โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ช่องทางการสื่อสารกับเกษตรกรที่มีความหลากหลายและเหมาะสม ตลอดจนการสนับสนุนปัจจัยการผลิต เครื่องมือ/เครื่องจักรกลการเกษตร และวัสดุอุปกรณ์เพิ่มมากขึ้น

3) จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้เกษตรกรเกิดการรวมกลุ่ม อาทิ จัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อจัดการศัตรูพืชในพื้นที่ของตนเองและชุมชน เป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาการระบาดของศัตรูพืชในพื้นที่ ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน (IPM) จัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ในการจัดการดินและการใช้ปุ๋ยอย่างเหมาะสม ลดการใช้สารเคมี และการปรับปรุงบำรุงดินอย่างถูกต้อง และจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน เพื่อผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีในชุมชน เป็นศูนย์เรียนรู้ในการถ่ายทอดเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการพัฒนาการผลิตข้าวของชุมชน

1.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากการวิจัยพบว่า ควรมีการผลักดันนโยบายการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ให้เป็นรูปธรรมเพิ่มมากขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพทั้งในด้านการพัฒนากระบวนการผลิตข้าวให้มีคุณภาพ ด้านความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้เกิดความยั่งยืน ด้านการส่งออกข้าวทั้งในประเทศและนอกประเทศ

2) จากการวิจัยพบว่า ควรมีนโยบายส่งเสริมการจัดทำโครงการ และการทำแปลงเรียนรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อเป็นแนวทางให้เกษตรกรได้เรียนรู้ในการผลิตข้าวตามข้อกำหนด 7 ข้อ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับกว้างขึ้น เช่น ในระดับอำเภอ ในระดับจังหวัด เพื่อนำข้อมูลไปจัดทำแนวทางพัฒนางานด้านส่งเสริมการเกษตรต่อไป

2.2 ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาทัศนคติของผู้บริโภค ศึกษาการตลาด ศึกษาความเป็นไปได้ในการแปรรูปต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อให้ทราบถึงทิศทางหรือแนวโน้มของตลาดต่อการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐา กรวยทอง. (2563). การส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในตำบลพะเนา อำเภอมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ธงชัย เสือสามา. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ประภาพรพรณ เหล่าวีระกุล. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ของเกษตรกรที่ผ่านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ปรมัตต์จ สีสะอาด. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกร ในอำเภอมือง จังหวัดพัทลุง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2566). ข้อมูลการผลิตข้าว. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2566. จากเว็บไซต์ <https://www.oae.go.th/view/1/%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%81/TH-TH>
- สุนันทา ณ มา. (2561). ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สุวิทย์ เพ็งแก้ว. (2562). การพัฒนาคุณภาพข้าวสู่มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรในจังหวัดมุกดาหาร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- อภิภู พัฒนยินดี. (2562). การยอมรับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.